

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право
галузь знань 08 Право

Хмельницький 2020

ПЕРЕДМОВА

Програма атестаційного екзамену. Освітньо-професійна програма «Право» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузь знань 08 Право.

Внесено кафедрою права Хмельницького національного університету
9 червня 2020 р. протокол № 9.

Затверджено на засіданні науково-методичною ради факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету 25 червня 2020 р. протокол № 9.

РОЗРОБНИКИ:

1. Вавринчук Микола Пророкович, кандидат політичних наук, доцент
2. Герц Алла Анатоліївна, доктор юридичних наук, доцент
3. Когут Ольга Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент
4. Кравчук Степан Йосипович, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1.ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ.....	3
1.1. Конституційне право України.....	3
1.2. Адміністративне право України.....	7
1.3. Цивільне право України.....	13
1.4. Кримінальне право України.....	25
2. Зміст комплексних завдань та оцінювання студентів.....	32

ВСТУП

Програма атестаційного екзамену містить зміст навчальних дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра права за освітньо-професійною програмою «Право» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право», що виносяться на атестацію : «Конституційне право України», «Адміністративне право України», «Цивільне право», «Кримінальне право», передбачених освітньо-професійною програмою Бакалавра за напрямом підготовки 081 Право галузі знань 08 Право ((підстава – наказ Міністерства освіти і науки України від 7 лютого 2020 року № 152). У списках рекомендованих джерел, що додаються до програми атестаційного екзамену, наведено перелік сучасних джерел інформації.

Атестаційний екзамен передбачає виконання атестаційних кваліфікаційних завдань, які дозволяють об'єктивно і повно визначити рівень освітньої та професійної підготовки випускників Хмельницького національного університету за напрямом підготовки 081 Право.

Екзамен складається з одного етапу — складання екзамену в електронній формі за тестовими технологіями з основних питань нормативних дисциплін, включених до екзамену.

За результатами здачі комплексного екзамену з основних галузевих нормативних дисциплін екзаменаційна комісія вирішує питання про присвоєння випускнику кваліфікації Бакалавра з права за напрямом підготовки 081 Право та про видачу диплома державного зразка.

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1.1. Конституційне право України

Тема 1. Конституційне право як основа національного права

Поняття та предмет конституційного права. Принципи конституційного права.

Тема 2. Джерела конституційного права.

Поняття й система джерел конституційного права. Поняття конституції. Функції та юридичні властивості конституції. Загальна характеристика Конституції України.

Порядок ухвалення й внесення змін до Конституції України. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Вплив міжнародного права на систему джерел українського конституційного права.

Тема 3. Конституціоналізм та конституційний лад України.

Поняття та система конституціоналізму. Поняття конституційного ладу України.

Порядок зміни конституційного ладу України. Конституційні засади державного суверенітету України. Обмеження влади правом як засада конституційного ладу України.

Конституційний принцип поділу державної влади. Принцип верховенства права в системі засад конституційного ладу України.

Тема 4. Україна як демократична республіка: конституційні засади.

Поняття й сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія.

Поняття, конституційна регламентація та види референдумів в Україні. Виборче право й виборча система: поняття та принципи. Класифікація виборчих систем. Порядок

призначення, організація та проведення виборів Президента України. Порядок призначення, організація та проведення виборів народних депутатів України. Поняття та конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Загальна характеристика конституційного статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. Порядок призначення, організація та проведення місцевих виборів.

Тема 5. Унітарність Українського держави в системі засад конституційного ладу.

Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Поняття, система та принципи адміністративно-територіального устрою України. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави. Загальна характеристика Конституції Автономної Республіки Крим. Конституційний статус органів влади Автономної Республіки Крим. Особливості правового статусу тимчасово окупованих територій України.

Тема 6. Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні.

Конституційний статус української мови як державної. Поняття та характеристика конституційного статусу національних меншин в Україні.

Тема 7. Конституція України та громадянське суспільство.

Принцип багатоманітності в системі конституційних засад формування та функціонування громадянського суспільства. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань. Конституційний статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій за конституційним законодавством України.

Тема 8. Конституційний статус людини в Україні.

Принципи конституційного статусу людини. Загальна характеристика особистих прав і свобод людини за Конституцією України. Гарантії та порядок реалізації окремих свобод: право на свободу думки й слова, право на доступ до публічної інформації, захист персональних даних, свобода совісті, свобода пересування. Загальна характеристика політичних прав громадян України. Гарантії та порядок реалізації окремих прав: виборчі права, свобода мирних зібрань, право на свободу об'єднання. Загальна характеристика економічних, соціальних та культурних прав людини в Україні. Загальна характеристика конституційних гарантій здійснення конституційних прав та свобод. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Загальна характеристика конституційних обов'язків людини та громадянина в Україні. Поняття та

Набуття громадянства України. Припинення громадянства України. Конституційний статус іноземців та осіб без громадянства. Особливості конституційного статусу біженця.

Тема 9. Законодавча влада в Україні: конституційна характеристика.

Конституційна природа парламенту - Верховної Ради України. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Принципи діяльності Верховної Ради України. Функції та повноваження Верховної Ради України. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати. Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави дострокового припинення повноважень народного депутата України.

Тема 10. Конституційний статус Президента України.

Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Порядок вступу на пост Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки та оборони.

Тема 11. Виконавча влада в Україні: конституційна характеристика.

Поняття виконавчої влади та її місце в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.

Тема 12. Правосуддя в Україні: конституційна характеристика.

Конституційні засади функціонування судової влади. Конституційні засади судочинства. Система судів. Конституційний статус судді. Конституційний статус Вищої ради правосуддя. Органи суддівського самоврядування. Статус і роль адвокатури та прокуратури в системі судового захисту прав людини.

Тема 13. Охорона Конституції. Конституційна юстиція в Україні.

Охорона Конституції: поняття, природа, суб'єкти охорони. Поняття та особливості конституційної відповідальності. Поняття та види конституційного контролю. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.] ; за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова ; тех. ред. Ю. Д. Батан. - Одеса :Юридична література, 2017. 256 с. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7800/Konst%20pravo%20pragmat%20kurs.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

2. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Лисенков С. Л. Основи конституційного процесуального права: навч. посібник / С.Л. Лисенков. – К.: «Юрисконсульт», 2007. – 270 с.

Додаткова

4. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>

5. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>

6. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р.

URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>

10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. (із зм. і доп.) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

11. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>

12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

13. Конституційне право України. Академічний курс: підручник: У 2 т. / [за заг. ред. Ю.С. Шемшученка] – Т.2. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 800 с.

14. Погорілко В. Ф. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. / Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л.; за ред. В.Ф. Погорілка – Т. 1. – К.: ТОВ „Видавництво „Юридична думка”, 2006. – 544 с.

15. Про звернення громадян: Закон України від 2.10.1996 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

16. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5.04.2001 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

17. Про Раду національної безпеки і оборони: Закон України від 5 березня 1998 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>

18. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. (зм. і доп.) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15/ed20120704>

19. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

20. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>

1.2.

Адміністративне право України

Тема 1. Адміністративне право як галузь публічного права

Основоположні категорії адміністративного права. Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади. Види публічного адміністрування (забезпечувальне, сприяльне, втручальне). Суб'єкти публічного адміністрування. Публічний інтерес. Критерії відмежування публічного інтересу від приватного інтересу. Адміністративне право як складова публічного права. Призначення адміністративного права. Відносини, що складають предмет адміністративного права. Відмежування адміністративного права від цивільного права. Система адміністративного права. Загальне адміністративне право та його структура (принципи адміністративного права, суб'єктивні публічні права, суб'єкти публічного адміністрування, інструменти публічного адміністрування, адміністративні процедури, адміністративні послуги, позасудовий захист прав приватної особи). Особливе адміністративне право та його структура (службове право, адміністративне деліктне право, муніципальне, поліцейське, фінансове, міграційне, містобудівне та ін.).

Тема 2. Принципи адміністративного права

Поняття та значення принципів адміністративного права. Поняття принципів адміністративного права. Значення принципів адміністративного права (системоутворювальне значення, вплив на нормотворчу діяльність, значення для адміністративної та судової практики). Принцип верховенства права (правовладдя) в адміністративному праві. Значення принципу верховенства права (правовладдя) для регулювання адміністративних правовідносин.

Складові верховенства права (законність / правозгідність; юридична визначеність; запобігання зловживанню / надужиттю повноваженнями; рівність перед законом і недискримінація; доступ до правосуддя). Принципи належного врядування. Значення

принципів належного врядування для регулювання адміністративних правовідносин. Принципи належного врядування (забезпечення участі в ухваленні рішень та належне реагування, відкритість і прозорість, добросовісність і етична поведінка, ефективність, компетентність і спроможність, іноваційність та відкритість до змін, сталість і довгострокова орієнтованість, грамотне фінансове управління, поважання прав людини та культурної різноманітності, забезпечення соціальної згуртованості, підзвітність).

Тема 3. Джерела адміністративного права.

Суть та види джерел адміністративного права. Поняття джерел адміністративного права. Значення джерел адміністративного права. Система джерел адміністративного права. Національні джерела адміністративного права. Конституція України як основа побудови системи джерел адміністративного права. Законодавчі акти як джерела адміністративного права. Підзаконні нормативні акти як джерела адміністративного права. Міжнародні джерела адміністративного права. Міжнародні договори як джерела адміністративного права (Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та ін.). Юридичні акти Європейського Союзу як джерела адміністративного права в контексті правотворчої діяльності. «М'яке право» у системі джерел адміністративного права. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права. Практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права. Рішення Конституційного Суду України в системі джерел адміністративного права. Рішення Верховного Суду як квазіджерело адміністративного права. Неформалізовані квазіджерела адміністративного права. Поняття, значення та види неформалізованих квазіджерел адміністративного права (норми моралі, адміністративна практика та юридична доктрина). Юридична сила формалізованих джерел адміністративного права. Поняття та значення юридичної сили формалізованих джерел адміністративного права. Система формалізованих джерел адміністративного права за їх юридичною силою. Правила вирішення конкуренції норм, закріплених у формалізованих джерелах адміністративного права.

Тема 4. Суб'єкт публічного адміністрування (адміністративний орган) як суб'єкт адміністративного права.

Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування. Поняття «суб'єкт публічного адміністрування» (адміністративний орган). Ознаки суб'єкта публічного адміністрування. Групи суб'єктів публічного адміністрування (органи державної влади, державні органи, які не належать до жодної з гілок державної влади; державні фонди та установи; органи влади автономного утворення (Автономної Республіки Крим); суб'єкти місцевого самоврядування; суб'єкти, яким делеговано окремі повноваження публічного адміністрування). Компетенція суб'єкта публічного адміністрування. Компетенція суб'єкта публічного адміністрування як сукупність адміністративних повноважень. Види адміністративних повноважень. Наділення адміністративними повноваженнями, делегування та передання адміністративних повноважень. Система органів виконавчої влади. Основні рівні органів виконавчої влади в Україні (вищі, центральні, місцеві). Кабінет Міністрів України, система центральних органів виконавчої влади (міністерства, служби, агентства та інспекції, центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом), місцеві державні адміністрації. Законодавча основа їх діяльності. Класифікація органів виконавчої влади за різними критеріями (за обсягом і характером компетенції, за порядком вирішення питань, за спрямованістю компетенції, за територіальним обсягом повноважень). Порядок утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади. Суб'єкти місцевого самоврядування. Законодавча основа діяльності. Види суб'єктів місцевого самоврядування та їх призначення (територіальна громада; сільська, селищна, міська ради; сільський, селищний, міський голови; виконавчі

органи сільської, селищної, міської рад; староста; районні та обласні ради; органи самоорганізації населення). Військово-цивільні адміністрації. Законодавча основа діяльності. Призначення військово-цивільних адміністрацій. Підстави формування, основні повноваження військово-цивільних адміністрацій.

Тема 5. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.

Місце приватної особи в системі суб'єктів адміністративного права. Зміст поняття «приватна особа» в контексті адміністративного права. Види приватних осіб (громадяни, іноземці, особи без громадянства, фізичні особи-підприємці, підприємства, установи, організації тощо). Адміністративна правосуб'єктність приватної особи. Адміністративна правоздатність. Адміністративна дієздатність. Адміністративна деліктоздатність. Загальний та спеціальний адміністративно-правовий статус приватної особи. Суб'єктивне публічне право. Сутність суб'єктивних публічних прав приватної особи. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація (право на участь в ухваленні рішень, право на звернення, на право на доступ до публічної інформації, право на свободу мирних зібрань, право на свободу об'єднань). Особливості об'єднання як суб'єкта адміністративного права. Законодавча основа організації та діяльності об'єднань. Адміністративна правосуб'єктність громадського об'єднання. Порядок створення та припинення діяльності громадського об'єднання. Особливості окремих видів об'єднань (громадських організацій, зокрема молодіжних та дитячих, громадських спілок, політичних партій, професійних спілок, релігійних організацій, благодійних організацій, організацій професійного самоврядування). Участь об'єднань у формуванні публічної політики та ухваленні рішень.

Тема 6. Інструменти публічного адміністрування

Розуміння інструментів публічного адміністрування. Поняття інструмента публічного адміністрування. Види інструментів публічного адміністрування. Вибір належного інструмента. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування. Поняття, юридичне значення та ознаки нормативного акта суб'єкта публічного адміністрування. Види нормативних актів (за суб'єктами видання, територіальним охопленням діяльності, за ознакою внутрішньої та зовнішньої спрямованості). Вимоги до нормативного акта. Порядок підготовки та ухвалення. Зміст і значення антикорупційної експертизи. Державна реєстрація нормативного акта. Процедура оприлюднення та набрання чинності. Підстави для визнання нормативного акта протиправним. Зв'язок протиправності з фактом недотримання формальних вимог під час його підготовки та видання. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування. Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного акта. Відмежування адміністративного акта від інших актів (документів) суб'єкта публічного адміністрування. Види адміністративних актів. Процедура видання адміністративного акта. Чинність адміністративного акта (умови чинності, способи доведення до відома, припинення чинності). Виконання адміністративного акта. Поняття нікчемності адміністративного акта. Підстави визнання адміністративного акта нікчемним. Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування. Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного договору. Види адміністративних договорів. Чинність адміністративного договору (умови чинності, припинення чинності). Поняття нікчемності адміністративного договору. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним. План як інструмент публічного адміністрування. Поняття, юридичне значення та ознаки плану як інструменту публічного адміністрування. Сфера застосування планів. Види планів (за рівнем юридичної обов'язковості, за напрямком юридичного впливу, за змістом регулятивного впливу). Приклади застосування плану в різних сферах (генеральний план населеного пункту, детальний план території, план зонування території, бюджет як вид фінансового плану, концепція розвитку тощо). Фактична дія як інструмент публічного адміністрування. Поняття, юридичне значення та ознаки фактичної дії як

інструменту публічного адміністрування. Сфера застосування фактичних дій. Види фактичних дій (інформування населення, проведення перевірки, здійснення моніторингу, надання довідок, виплата грошових коштів, адміністрування реєстрів тощо). Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні. Поняття адміністративного розсуду. Умови застосування адміністративного розсуду (наявність законодавчого уповноваження на адміністративний розсуд; оприлюднення норм, що уповноважують на адміністративний розсуд; достатність юридичної визначеності уповноважень на адміністративний розсуд; обов'язок дотримуватися мети уповноваження; обов'язок ретельно з'ясувати обставини в справі; обов'язок дотримуватися принципу пропорційності; обов'язок дотримуватися принципу рівності; обов'язок дотримуватися критеріїв розсудливості; обов'язок мотивувати свої рішення). Використання електронного врядування в публічному адмініструванні. Поняття електронного врядування. Елементи електронного врядування. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд».

Тема 7. Адміністративна процедура.

Розуміння адміністративної процедури. Поняття адміністративної процедури. Види адміністративної процедури (реєстраційні, дозвольні, інспекційні процедури, процедури щодо притягнення до відповідальності; процедури за заявою особи, процедури за службовим обов'язком). Принципи адміністративної процедури. Система принципів адміністративної процедури. Зміст окремих принципів адміністративної процедури (рівність перед законом, доступ до інформації, право на допомогу та представництво, право бути вислуханим, ефективність, оперативність (розумні строки), вмотивованість рішення, ефективний засіб захисту). Учасники адміністративної процедури. Адміністративний орган. Адресат (у тому числі заявник). Заінтересовані особи. Представництво в адміністративній процедурі. Стадії адміністративної процедури. Ініціювання та початок провадження. Підготовка справи до розгляду. Розгляд і вирішення справи. Оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб. Перегляд адміністративного акта.

Тема 8. Адміністративна послуга.

Поняття, ознаки та види адміністративних послуг. Поняття адміністративної послуги. Ознаки адміністративної послуги. Відмінність адміністративної послуги від інших видів послуг у публічній сфері. Види адміністративних послуг. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг. Суб'єкт звернення. Суб'єкт надання адміністративних послуг. Центри надання адміністративних послуг. Адміністратори. Порядок надання адміністративних послуг. Стадії процедури надання адміністративної послуги. Юридичні документи та дії, що супроводжують процедуру надання адміністративних послуг. Плата за надання адміністративних послуг (адміністративний збір). Вимоги до якості надання адміністративних послуг.

Тема 9. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Інструменти захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування. Види інструментів захисту особи та їх співвідношення між собою. Ініціювання особою перегляду рішення суб'єктом публічного адміністрування, який його ухвалив. Подання заяви про перегляд. Переговори. Медіація. Можливі наслідки перегляду. Переваги та недоліки цього інструменту. Адміністративне оскарження. Підстави та порядок подання скарги. Предмет оскарження. Суб'єкти розгляду скарг. Процедура розгляду скарги. Можливі наслідки розгляду скарги. Переваги та недоліки цього інструменту. Захист особи з ініціативи суб'єкта публічного адміністрування. Випадки та процедури, за якими суб'єкт публічного адміністрування може надати особі захист із

власної ініціативи. Переваги та недоліки цього інструменту. Відшкодування шкоди. Підстави та процедури, за якими суб'єкт публічного адміністрування відшкодовує шкоду, завдану приватній особі. Способи відшкодування шкоди. Переваги та недоліки цього інструменту. Адміністративна юстиція як інструмент захисту прав особи. Завдання адміністративного судочинства. Система адміністративних судів. Принципи адміністративного судочинства. Юрисдикція адміністративних судів. Адміністративний позов та вимоги до нього. Способи судового захисту. Переваги та недоліки адміністративної юстиції як інструменту захисту особи.

Тема 10. Службове право

Публічна служба та публічні службовці. Поняття та сутність публічної служби. Відмінність публічної служби від інших видів трудової діяльності особи. Види публічної служби. Поняття публічного службовця. Класифікація публічних службовців. Посади публічної служби та їх категорії. Юридичний статус публічного службовця. Основноюрідичного статусу публічного службовця. Обов'язки та права публічного службовця. Етика публічної служби. Матеріальне й соціальне забезпечення публічних службовців. Запобігання корупційним проявам у публічній службі. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поведіння з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження спільної роботи близьких осіб. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Правила етичної поведінки публічних службовців. Фінансовий контроль щодо публічних службовців. Проходження публічної служби. Вступ на публічну службу. Службова кар'єра. Припинення публічної служби. Особливості проходження державної служби. Особливості проходження служби в органах місцевого самоврядування. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність публічних службовців. Підстави для притягнення до відповідальності. Порядок притягнення до відповідальності. Система дисциплінарних стягнень і принципи їх застосування. Засоби юридичного захисту публічних службовців.

Тема 11. Адміністративне деліктне право.

Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність. Поняття адміністративного проступку. Ознаки адміністративного проступку (діяння, суспільна шкідливість, протиправність, винність, караність). Відмежування адміністративного проступку від кримінального правопорушення. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Ознаки адміністративної відповідальності. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб. Законодавчі акти, що регулюють відносини адміністративної відповідальності. Юридичний склад адміністративного проступку. Поняття юридичного складу правопорушення. Юридичний склад адміністративного проступку (об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона). Особливості юридичного складу адміністративного правопорушення, зафіксованого в автоматичному режимі. Заходи адміністративної відповідальності. Поняття адміністративного стягнення. Система й види адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків. Загальні правила накладення адміністративних стягнень. Провадження в справі про адміністративний проступок. Стадії провадження в справі про адміністративний проступок. Звичайне провадження. Спрощене провадження. Складання протоколу в справі про адміністративне правопорушення. Органи та посадові особи, уповноважені складати протокол. Випадки, коли протокол у справі про адміністративне правопорушення не складається. Розгляд справи про адміністративний

проступок. Органи та посадові особи, уповноважені розглядати справу про адміністративний проступок. Основні етапи розгляду справи про адміністративний проступок (підготовка справи, аналіз зібраних матеріалів, прийняття постанови, доведення постанови до відома). Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. Оскарження й перегляд постанови в справі про адміністративний проступок. Порядок і строк оскарження постанови. Результати перегляду. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с. URL: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/35285>
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т.О. Коломоєць. К., 2011. 576 с.
3. Галунько В., Курило В., Короєд С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/>
4. Загальне адміністративне право: підручник / Гриценко І., Мельник Р., Пухтецька А. та ін. Київ: ЮрінкомІнтер, 2015. 568 с.

Додаткова

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Конституція України від 28.06.1996 р. зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: ЮрінкомІнтер, 2018. 904 с.
8. Мельник Р., Бевзенко Р. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 376 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358156?download=true>
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
10. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
11. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
13. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700->
14. Про звернення громадян: Закон України від 2.10.1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
16. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
17. Про Національну поліцію: Закон України від 2.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
18. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

19. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

20. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

1.3.

Цивільне право України

Тема 1. Цивільне право в системі права України.

Цивільне право як галузь приватного права. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання. Принципи цивільного права. Система цивільного права. Співвідношення цивільного права з іншими галузями права. Наука цивільного права. Становлення цивілістичної науки в Україні та її сучасний стан.

Тема 2. Джерела цивільного права України.

Загальна характеристика джерел цивільного права. Цивільне законодавство України: поняття і структура. Конституція України – основа цивільного законодавства України. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства України, історія його прийняття та структура. Інші акти цивільного законодавства. Дія актів цивільного законодавства в часі, просторі та за колом суб'єктів. Міжнародні договори та їх значення у регулюванні цивільних правовідносин.

Акти цивільного законодавства і договір. Звичай як джерело цивільного права. Звичаї ділового обороту. Цивільно-правові норми: поняття, види. Оцінювальні поняття в цивільному праві. Аналогія в цивільному праві. Судова практика та її роль в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні норм цивільного права.

Тема 3. Цивільні правовідносини.

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин (суб'єкти, об'єкт, зміст). Суб'єктивне цивільне право: поняття, види. Суб'єктивний цивільний обов'язок. Види цивільних правовідносин.

Тема 4. Фізична особа.

Поняття фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин. Співвідношення між поняттями „особа”, „фізична особа”, „громадянин”. Іноземні громадяни та особи без громадянства як суб'єкти цивільних правовідносин. Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи: поняття, виникнення і припинення. Співвідношення цивільної правоздатності і суб'єктивного цивільного права. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи. Цивільна дієздатність: поняття, види. Часткова цивільна дієздатність, її обсяг. Неповна цивільна дієздатність. Повна цивільна дієздатність. Надання повної цивільної дієздатності. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави, порядок, правові наслідки. Оголошення фізичної особи померлою.

Тема 5. Юридична особа: загальні положення.

Поняття та ознаки юридичної особи. Характеристика основних теорій юридичної особи. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб. Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб. Цивільна право- і дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи. Філії і представництва юридичної особи. Припинення юридичної особи: поняття, способи, підстави. Загальний порядок ліквідації юридичної особи. Задоволення вимог кредиторів при ліквідації юридичної особи. Припинення юридичної особи з правонаступництвом.

Тема 6. Окремі види юридичних осіб.

Господарські товариства: поняття, види. Учасники господарських товариств, їх права і обов'язки. Повне товариство. Командитне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Акціонерне товариство. Кооперативи як суб'єкти цивільних правовідносин. Громадські організації та політичні партії як юридичні особи.

Тема 7. Участь держави, Автономної Республіки Крим і територіальних громад у цивільних правовідносинах.

Держава Україна як суб'єкт цивільних правовідносин. Форми участі держави в цивільних правовідносинах. Автономна Республіка Крим та територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин.

Тема 8. Об'єкти цивільних правовідносин.

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація. Гроші як об'єкти цивільних прав. Валютні цінності. Майно, майнові права. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Результати робіт, послуги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

Тема 9. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних прав. Групи і види цінних паперів. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером. Окремі види цінних паперів (акції, облігації, векселі ін.).

Тема 10. Правочини: загальні положення.

Поняття та види юридичних фактів в цивільному праві. Юридичні склади. Правочин: поняття та ознаки. Види правочинів. Умови дійсності правочину. Форма правочину. Способи волевиявлення. Правочини, вчинені під умовою. Тлумачення змісту правочину.

Тема 11. Недійсність правочинів.

Недійсні правочини, їх правова природа і види. Загальні правові наслідки недійсності правочину. Недійсність частини правочину. Недійсні правочини з вадами змісту. Недійсні правочини з вадами форми. Недійсні правочини з вадами суб'єктного складу. Недійсні правочини з вадами волі. Фіктивні та удавані правочини.

Тема 12. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.

Поняття здійснення цивільних прав. Способи здійснення цивільних прав. Загальні засади здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків.

Тема 13. Представництво в цивільному праві.

Поняття і сутність представництва в цивільному праві. Види цивільно-правового представництва. Суб'єкти представництва. Повноваження представника. Правові наслідки перевищення повноважень представником. Довіреність: поняття, види. Форма довіреності. Зміст довіреності. Припинення представництва за довіреністю.

Тема 14. Захист цивільних прав та інтересів.

Захист цивільних прав та інтересів: поняття, співвідношення з категорією „охорона цивільних прав”. Об'єкти захисту. Суб'єкт права на захист. Виникнення права на захист.

Способи захисту цивільних прав та інтересів. Форми захисту цивільних прав та інтересів. Самозахист в цивільному праві. Заходи оперативного впливу.

Тема 15. Цивільно-правові строки і терміни: загальні положення.

Цивільно-правові строки і терміни: поняття, правова природа. Види цивільно-правових строків і термінів. Способи визначення строків і термінів. Порядок обчислення строків.

Тема 16. Позовна давність.

Поняття позовної давності. Види позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення і переривання перебігу позовної давності. Правові наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 17. Особисті немайнові права та їх види.

Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи. Класифікація особистих немайнових прав в цивільному праві. Загальні засади здійснення особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Тема 18. Захист особистих немайнових прав.

Загальна характеристика способів захисту особистих немайнових прав. Спростування недостовірної інформації та відповідь як способи захисту особистих немайнових прав. Поняття „поширення недостовірної інформації”. Оціночні судження. Презумпція недостовірності негативної інформації про особу. Спростування недостовірної інформації, поширеної через ЗМІ. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права фізичної особи. Відшкодування майнової та моральної шкоди як способи захисту особистих немайнових прав фізичної особи.

Тема 19. Загальна характеристика права власності як основного речового права.

Поняття та ознаки речових прав. Види речових прав. Поняття власності і права власності. Зміст права власності. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Здійснення права власності. Межі здійснення права власності. Обов'язки власника. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Тема 20. Набуття права власності.

Підстави (способи) набуття права власності: поняття, види. Набуття права власності на новостворену річ. Переробка (специфікація) як підстава набуття права власності. Набуття права власності на прирощення, які приносить річ. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка та порядок набуття права власності на неї. Бездоглядна домашня тварина. Набуття права власності на скарб. Набуття права власності за давністю володіння нею (набувальна давність). Набуття права власності за договором. Момент виникнення права власності у набувача за договором. Інші похідні способи набуття права власності.

Тема 21. Припинення права власності.

Загальна характеристика підстав (способів) припинення права власності. Співвідношення понять „припинення права власності” і „позбавлення права власності”. Відчуження речі як підстава припинення права власності. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Знищення речі як підстава припинення права власності. Викуп пам'ятки історії та культури. Викуп земельної ділянки у

зв'язку із суспільною необхідністю. Націоналізація, конфіскація і реквізиція як підстави припинення права власності. Інші підстави припинення права власності.

Тема 22. Право спільної власності.

Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Визначення часток у праві спільної часткової власності. Ідеальна і реальна частка. Здійснення права спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Припинення права спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Здійснення права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності.

Тема 23. Захист права власності.

Поняття захисту права власності, його співвідношення з категорією „охорона права власності”. Підстави для захисту права власності. Види способів захисту права власності. Віндикація як спосіб захисту права власності. Межі віндикації. Розрахунки при віндикації. Негаторний позов. Позов про виключення майна з акту опису (звільнення з-під арешту). Визнання права власності. Інші способи захисту.

Тема 24. Речові права на чуже майно.

Загальна характеристика речових прав на чуже майно. Володіння. Право користування чужим майном (сервітут). Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право забудови земельної ділянки (суперфіцій).

Тема 25. Право інтелектуальної власності: загальні положення.

Поняття та джерела права інтелектуальної власності. Теорії інтелектуальної власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення прав інтелектуальної власності та їх зміст. Особливості правового режиму службових об'єктів права інтелектуальної власності та об'єктів, створених за замовленням. Захист права інтелектуальної власності.

Тема 26. Авторське право і суміжні права.

Поняття і джерела авторського права. Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство і його види. Виникнення суб'єктивних авторських прав. Особисті немайнові права автора. Майнові авторські права. Випадки вільного використання творів. Строки чинності майнових авторських прав. Суміжні права, їх об'єкти, суб'єкти, виникнення зміст.

Тема 27. Патентне право.

Патентне право та його джерела. Винахід. Корисна модель. Промисловий зразок. Суб'єкти патентних прав. Патент як форма охорони прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Особисті немайнові права винахідника (автора промислового зразка). Майнові права, що впливають з патенту. Дії, що не визнаються порушенням прав володільця патенту. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

Тема 28. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Загальна характеристика правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування: поняття, умови правової охорони. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Виникнення прав на комерційне найменування, їх зміст. Торговельна марка (знак для товарів і послуг): поняття, об'єкти, умови надання правової охорони. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Виникнення права інтелектуальної власності на торговельну марку, його

зміст. Припинення чинності свідоцтва та визнання його недійсним. Географічне зазначення як об'єкт права інтелектуальної власності.

Тема 29. Загальна характеристика зобов'язального права і зобов'язань.

Зобов'язальне право та його місце в системі цивільного права. Поняття зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань. Види зобов'язань. Елементи зобов'язання. Сторони і треті особи у зобов'язанні. Множинність сторін, її види. Заміна сторін у зобов'язанні.

Тема 30. Виконання зобов'язань.

Поняття та загальні принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язання. Строк (термін) виконання зобов'язання. Місце виконання зобов'язання. Спосіб виконання зобов'язання. Особливості виконання грошових зобов'язань. Виконання зобов'язання шляхом внесення боргу в депозит нотаріуса. Зустрічне виконання зобов'язання. Підтвердження виконання зобов'язання.

Тема 31. Забезпечення виконання зобов'язань.

Загальна характеристика видів (способів) забезпечення виконання зобов'язань, їх ознаки, види. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язань. Поручка і гарантія як види забезпечення виконання зобов'язання. Завдаток: поняття, функції. Співвідношення з авансом. Правові наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого завдатком. Застава: поняття, види, підстави виникнення. Предмет застави. Суб'єкти заставних правовідносин. Договір застави, його зміст та форма. Звернення стягнення на заставлене майно. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.

Тема 32. Припинення зобов'язань.

Загальна характеристика підстав (способів) припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання належним його виконанням. Передання відступного. Припинення зобов'язання шляхом зарахування зустрічних односторонніх вимог. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін. Новація. Прощення боргу. Неможливість виконання як підстава припинення зобов'язання. Збіг кредитора і боржника в одній особі. Смерть фізичної особи, ліквідація юридичної особи – сторони у зобов'язанні та їх вплив на динаміку зобов'язальних правовідносин.

Тема 33. Відповідальність за порушення зобов'язань.

Порушення зобов'язання та його правові наслідки. Поняття цивільно-правової відповідальності та її види. Форми відповідальності за порушення зобов'язання. Відшкодування збитків. Сплата неустойки. Співвідношення збитків і неустойки. Умови цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання. Випадок і непереборна сила, їх правове значення.

Тема 34. Загальні положення про договір.

Поняття договору в цивільному праві. Свобода договору та її межі. Види договорів. Зміст договору. Укладення договору. Підстави та юридичні наслідки зміни та розірвання договору.

Тема 35. Договір купівлі-продажу: загальні положення.

Поняття та юридична характеристика договору купівлі-продажу, його види. Сторони договору купівлі-продажу. Істотні умови договору купівлі-продажу. Предмет договору. Ціна в договорі купівлі-продажу. Права та обов'язки продавця. Права та обов'язки покупця.

Тема 36. Окремі види договору купівлі-продажу.

Договір роздрібної купівлі-продажу. Договір поставки. Договір міни (бартеру).

Тема 37. Договір дарування.

Поняття, види та ознаки договору дарування. Сторони договору дарування, їхні права та обов'язки. Предмет договору дарування. Прийняття дарунку. Припинення та розірвання договору дарування. Договір про пожертву.

Тема 38. Договори ренти та довічного утримання (догляду).

Договір ренти: поняття та ознаки. Сторони договору ренти. Зміст договору ренти. Передання майна під виплату ренти. Форма й розмір ренти, строк її виплати. Припинення договору ренти. Договір довічного утримання (догляду): поняття та ознаки. Форма договору довічного утримання (догляду). Сторони договору довічного утримання (догляду). Зміст договору довічного утримання (догляду). Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду). Припинення договору довічного утримання (догляду).

Тема 39. Договір найму (оренди).

Договір найму (оренди): поняття, ознаки. Сторони договору найму (оренди). Предмет договору найму (оренди). Плата за користування майном. Строк договору найму (оренди). Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди). Припинення договору найму (оренди). Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір лізингу.

Тема 40. Договір найму (оренди) житла.

Договір найму (оренди) житла: поняття, ознаки. Сторони договору найму (оренди) житла. Особи, які постійно проживають із наймачем, порядок їх вселення та юридичний статус. Тимчасові мешканці. Предмет договору найму (оренди) житла. Плата за користування житлом. Строк договору найму (оренди) житла. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди) житла. Припинення договору найму (оренди) житла.

Тема 41. Договір позички.

Договір позички: поняття та ознаки. Сторони договору позички, їхні права та обов'язки. Припинення договору позички.

Тема 42. Договір підряду.

Договір підряду: поняття, ознаки, види. Сторони договору підряду. Генеральний підрядник і субпідрядник. Предмет договору підряду. Ціна роботи в договорі підряду. Права та обов'язки сторін за договором підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.

Тема 43. Договір про надання послуг: загальні положення.

Поняття та ознаки договору про надання послуг. Виконання договору про надання послуг. Плата за договором про надання послуг. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг.

Тема 44. Договори в сфері надання транспортних послуг.

Договір перевезення вантажу: поняття, ознаки, види. Сторони договору перевезення вантажу, їхні права та обов'язки. Договір перевезення пасажирів та багажу: поняття, ознаки.

Сторони договору перевезення пасажирів та багажу, їхні права та обов'язки. Договір чартеру (фрахтування). Договір транспортного експедирування.

Тема 45. Договір зберігання.

Договір зберігання: поняття, ознаки, види. Сторони договору зберігання, їхні права та обов'язки. Професійний зберігач. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) чи пошкодження речі. Особливості відповідальності професійного зберігача. Зберігання на товарному складі. Спеціальні види зберігання. Договір охорони.

Тема 46. Договір страхування.

Договір страхування: поняття та ознаки. Форма договору страхування. Сторони договору страхування, їхні права та обов'язки. Істотні умови договору страхування. Відмова від здійснення страхової виплати. Припинення договору страхування.

Тема 47. Договори доручення, комісії та управління майном.

Договір доручення: поняття та ознаки. Сторони договору доручення, їхні права та обов'язки. Припинення договору доручення. Договір комісії: поняття та ознаки. Сторони договору комісії, їхні права та обов'язки. Припинення договору комісії. Договір управління майном: поняття та ознаки. Форма договору управління майном, його істотні умови. Сторони договору управління майном, їхні права та обов'язки. Припинення договору управління майном.

Тема 48. Договір позики. Кредитний договір.

Поняття та ознаки договору позики. Форма договору позики. Сторони договору позики. Зміст договору позики. Поняття та ознаки кредитного договору. Форма кредитного договору. Сторони кредитного договору, їхні права та обов'язки. Порядок укладення кредитного договору. Істотні умови кредитного договору. Предмет і строк кредитного договору. Розмір і порядок сплати процентів. Відповідальність сторін за кредитним договором.

Тема 49. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунка

Поняття та ознаки договору банківського вкладу (депозиту). Форма договору банківського вкладу (депозиту). Сторони договору банківського вкладу (депозиту). Зміст договору банківського вкладу (депозиту). Поняття та ознаки договору банківського рахунка. Сторони договору банківського рахунка, їхні права та обов'язки. Розірвання договору банківського рахунка.

Тема 50. Договір факторингу

Поняття та ознаки договору факторингу. Види факторингу. Порядок укладення та форма договору факторингу. Сторони договору факторингу, їхні права та обов'язки.

Тема 51. Договори у сфері інтелектуальної власності.

Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності, їх види, вимоги до форми. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, види. Ліцензійний договір. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір комерційної концесії.

Тема 52. Договір про спільну діяльність.

Договір про спільну діяльність: поняття та ознаки. Сторони в договорі про спільну діяльність, їхні права та обов'язки. Поняття договору простого товариства. Правовий режим спільного майна учасників. Припинення договору простого товариства.

Тема 53. Недоговірні зобов'язання: Загальні положення

Поняття та особливості недоговірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань. Недоговірні зобов'язання з односторонніх правомірних дій. Зобов'язання зі створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Тема 54. Кондикційні зобов'язання.

Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Зобов'язання зі вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Зобов'язання з рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання зі створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Зобов'язання з набуття чи збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Тема 55. Зобов'язання з відшкодування шкоди (деліктні зобов'язання).

Поняття та елементи деліктних зобов'язань. Підстава та умови виникнення деліктних зобов'язань. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого. Урахування вини потерпілого та матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоду, при вирішенні питання про відшкодування шкоди. Відшкодування шкоди, завданої при здійсненні особою права на самозахист та в стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх службовими чи посадовими особами. Особливості відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудово розслідування, прокуратури або суду. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Тема 56. Загальні положення про спадкування.

Поняття спадкування. Підстави спадкування. Спадщина, її склад. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування. Спадкування за заповітом. Види заповітів. Право на обов'язкову частку в спадщині. Зміст заповіту. Заповідальний відказ. Покладення на спадкоємця інших обов'язків. Форма заповіту. Посвідчення заповіту. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту. Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Спадкування за правом представлення.

Тема 57. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.

Загальний порядок прийняття спадщини. Особливості прийняття спадщини окремими категоріями спадкоємців. Строки для прийняття спадщини. Юридичні наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини, порядок його реалізації, юридичні наслідки. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія). Відумерлість спадщини. Поділ та перерозподіл спадщини між спадкоємцями. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту. Оформлення права на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину та порядок його одержання.

Тема 58. Спадковий договір

Поняття спадкового договору. Сторони в спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн./О.В.Дзера (кер.авт.кол.), Д.В.Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред.. О.В.Дзери, Н.С. Кузнецової.-2-е вид., доп. і перероб. Кн.1.-К.: Юрінком Інтер, 2004,-736с.
2. Цивільне право України: Підручник: У 3 кн. – Кн. 1 / Є.О. Харитонов, Р.О. Стефанчук, А.І. Дрішлюк та ін.; За ред. Є.О. Харитонova, А.І. Дрішлюка. – Одеса: Юрид. літ., 2005. – С.
3. Цивільне та сімейне право України в питаннях та відповідях: За ред. Є.О. Харитонova, А.І. Дрішлюка. – Одеса: Юрид. літ., 2005.
4. Цивільне право України: в 2-х томах. Том 1: Підручник / за ред. д-ра юридичн. наук, проф. Є.О.Харитонova, канд. юрид. наук Н.Ю. Голубевої.- Х.: ТОВ «Одіссей», 2008.- 832с
5. Цивільне право: підручник: у 2т. /В.І.Борисова (кер.авт.кол.) Л.М.Баранова, Т.І.Богова та ін.: за ред.. В.І.Борисової, І.В.Спасибо-Фатєєвої, Л.Яроцького.-Х.:Право,-2011.- т.1.-656с.

Додаткова

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. –1996. –№30. –Ст. 141.
7. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40-48. – Ст. 356.
8. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. –2003. –№11. – Ст. 462.
9. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України.-2002.-№21-22.-Ст.135.
10. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 // Відомості Верховної Ради України.-2002.-№21-22.-Ст.135.
11. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 49. - Ст.682
12. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 //Відомості Верховної Ради України.-2001.-№5-6.-Ст.30.
13. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від29.02.2006р. // Голос України.-2006.-№69.
14. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 // Відомості Верховної РадиУкраїни.-1992.-№26.-Ст.650.
15. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14.05.2015 № 417 // Голос України, 2015, № 101 від 10.06.2015
16. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 //Відомості Верховної Ради України, 2015. – № 13 – Ст.93
17. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.15 // Відомості Верховної Ради України. - 2015 – № 13 – Ст. 91
18. Цивільне право України: Загальна частина: Підручник/В.Г. Фазікош. С.В.Булеца, 19 19. Р.Б.Олійник та ін.; за ред. В.Г.Фазікоша, С.Б.Булеци.- К.: Знання, 2010.- 631с.

1.4. Кримінальне право України

Тема 1. Загальні засади кримінального права України.

Кримінальне право України як окрема галузь права: поняття, особливості, співвідношення з іншими галузями. Принципи кримінального права України (загальні, міжгалузеві, галузеві). Принцип *nullum crimen sine lege* та його реалізація в кримінальному праві України. Джерела кримінального права. Система джерел сучасного кримінального права України. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (далі - КК України) як основне джерело кримінального права України. Особливості нормативних приписів Загальної та Особливої частин КК України. Основні різновиди диспозицій статей Особливої частини КК України. Основні різновиди санкцій статей Особливої частини КК України. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у часі: поняття, основні принципи. Особливості набрання та втрати чинності законом України про кримінальну відповідальність. Визначення часу вчинення злочину за КК України. Особливості визначення часу вчинення окремих різновидів злочинів (триваючих та продовжуваних злочинів, злочинів, що вчиняються (можуть вчинятися) кількома діяннями, злочинів з матеріальним складом). Зворотна дія закону України про кримінальну відповідальність у часі. Особливості та межі зворотної дії у часі окремих різновидів законів України про кримінальну відповідальність. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у просторі та за колом осіб: поняття та основні принципи (територіальний, громадянства, реальний, універсальний). Місце вчинення злочину. Особливості визначення місця вчинення окремих різновидів злочинів за КК України. Особливості регламентації за кримінальним правом України видачі / невидачі, передачі осіб, що вчинили злочин поза межами України, перейняття кримінального провадження, виконання вироку іноземного суду чи міжнародної судової установи.

Тема 2. Поняття та ознаки злочину за кримінальним правом України. Класифікація злочинів за ступенем їх тяжкості в КК України.

Поняття злочину (злочинного діяння, кримінального правопорушення) у кримінальному праві. Поняття та ознаки злочину за КК України. Малозначність діяння та її юридичне значення за КК України. Відмінність злочинів від інших правопорушень. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у КК України. Особливості об'єктів такої класифікації, її формальні критерії (підстави). Види (категорії) злочинів за ступенем їх тяжкості, передбачені КК України. Поділ злочинів за ступенем тяжкості.

Тема 3. Склад злочину як явище в кримінальному праві: загальні положення.

Склад злочину як нормативна юридична конструкція в кримінальному праві; склад злочину як теоретична юридична конструкція; фактичний склад злочину. Основні структурні та змістовні характеристики складу злочину як нормативно-теоретичної юридичної конструкції. Елементи складу злочину. Ознаки складу злочину. Класифікація складів злочину в теорії кримінального права. Окремі підстави (критерії) класифікації, особливості її об'єктів. Види складів злочинів за ступенем суспільної небезпеки. Види складів злочинів за способом описання в статті (частині статті) Особливої частини КК України. Види складів злочинів за конструкцією їх об'єктивної сторони.

Тема 4. Основи кваліфікації злочинів.

Поняття кваліфікації злочинів. Кваліфікація злочинів як основний різновид кваліфікації в кримінальному праві. Форми кваліфікації злочинів. Формула кваліфікації злочинів та основні правила її складання. Юридичне формулювання обвинувачення та основні правила його складання.

Тема 5. Об'єкт злочину.

Поняття об'єкта злочину та його ознаки. Види об'єктів злочину в теорії кримінального права. Потерпілий від злочину та предмет злочину. Поняття, ознаки та основні різновиди потерпілого від злочину. Поняття та ознаки предмета злочину.

Тема 6. Об'єктивна сторона складу злочину.

Поняття об'єктивної сторони складу злочину. Ознаки об'єктивної сторони складу злочину та їх юридичне значення. Суспільно небезпечне діяння. Поняття та форми суспільно небезпечного діяння. Дія як активна форма суспільно небезпечного діяння. Бездіяльність як пасивна форма суспільно небезпечного діяння. Особливості кримінальної відповідальності за бездіяльність. Юридичне значення непереборної сили, фізичного або психічного примусу за КК України. Суспільно небезпечні наслідки. Поняття суспільно небезпечних наслідків. Види суспільно небезпечних наслідків за КК України. Причинний зв'язок між діянням та наслідками. Поняття причинного зв'язку. Особливості змісту причинного зв'язку в кримінальному праві. Час, місце, обстановка, знаряддя, засоби, спосіб вчинення злочину та їх кримінально-правове значення.

Тема 7. Суб'єкт злочину.

Поняття та ознаки суб'єкта злочину. Види суб'єкта злочину. Спеціальний суб'єкт злочину та основні його різновиди. Вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Загальний вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Знижений вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Особливості встановлення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Осудність та неосудність. Обмежена осудність. Поняття та критерії осудності. Поняття та критерії неосудності. Юридичне значення неосудності. Поняття та критерії обмеженої осудності. Юридичне значення обмеженої осудності. Вчинення злочину у стані сп'яніння. Види стану сп'яніння, передбачені КК України. Юридичне значення вчинення злочину в стані сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції..

Тема 8. Суб'єктивна сторона складу злочину.

Поняття та ознаки суб'єктивної сторони складу злочину. Вина та її форми. Прямий умисел. Непрямий умисел. Відмінність прямого від непрямого умислу. Визначений та невизначений умисел. Злочинна самовпевненість. Відмінність злочинної самовпевненості від непрямого умислу. Злочинна недбалість. Відмінність злочинної недбалості від невинуватого заподіяння шкоди (казусу). Складна (подвійна, змішана) форма вини. Особливості змісту складної (подвійної, змішаної) форми вини у складах злочинів, передбачених КК України. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину. Мотив вчинення злочину. Мета вчинення злочину. Емоційний стан особи. Помилка та її юридичне значення. Поняття та види помилки у кримінальному праві. Юридична помилка, її основні різновиди та значення. Фактична помилка, її основні різновиди та значення.

Тема 9. Стадії злочину.

Поняття стадії злочину в теорії кримінального права. Види стадій злочину за КК України. Закінчений злочин. Поняття закінченого злочину за КК України. Особливості визначення моменту закінчення окремих складів злочинів. Готування до злочину. Поняття та ознаки готування до злочину. Види готування до злочину. Відмінність готування до злочину від виявлення наміру вчинити злочин. Кваліфікація готування до злочину. Замах на злочин. Поняття та ознаки замаху на злочин. Види замаху на злочин. Закінчений замах на злочин. Незакінчений замах на злочин. Відмінність замаху від готування до злочину. Кваліфікація замаху на злочин. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Поняття та ознаки добровільної відмови від доведення злочину до кінця. Відмінність добровільної відмови від дійового каяття. Юридичні наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця.

Тема 10. Співучасть у злочині.

Поняття співучасті у злочині. Визначення поняття співучасті у злочині за КК України. Об'єктивні ознаки співучасті у злочині. Суб'єктивні ознаки співучасті у злочині. Відмінність співучасті від причетності до злочину. Види співучасників злочину за КК України. Виконавець (співвиконавець). Організатор. Підбурювач. Пособник. Окремі форми співучасті у злочині, передбачені в Загальній частині КК України. Вчинення злочину групою осіб. Вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою. Вчинення злочину організованою групою. Вчинення злочину злочинною організацією. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників злочину. Особливості підстави кримінальної відповідальності співучасників злочину. Особливості та межі кримінальної відповідальності окремих видів співучасників злочину, передбачені КК України. Особливості та межі кримінальної відповідальності учасників організованої групи чи злочинної організації, передбачені КК України. Спеціальні питання кримінальної відповідальності співучасників злочину, передбачені КК України. Добровільна відмова співучасників. Особливості добровільної відмови окремих видів співучасників злочину, передбачені КК України. Кримінально-правова оцінка діянь окремих співучасників за наявності добровільної відмови.

Тема 11. Причетність до злочину.

Поняття причетності до злочину. Відмінність причетності до злочину від співучасті у злочині. Особливості регламентації відповідальності за причетність до злочину в кримінальному праві України. Форми причетності до злочину. Приховування злочину: поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві. Заздалегідь необіцяне придбання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом. Неповідомлення про злочин: поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві. Потурання злочину: поняття, окремі прояви, особливості юридичної оцінки в кримінальному праві.

Тема 12. Множинність злочинів.

Поняття множинності злочинів. Юридичні ознаки множинності злочинів. Основні форми множинності злочинів, передбачені КК України. Одиничний злочин як елемент множинності злочинів. Поняття одиничного злочину. Основні різновиди одиничних злочинів. Продовжуваний злочин. Триваючий злочин. Злочин, склад якого передбачає альтернативні діяння. Складний (складений) злочин. Сукупність злочинів. Поняття та ознаки сукупності злочинів, передбачені КК України. Окремі прояви множинності злочинів, що віднесені до їх сукупності теорією кримінального права та вітчизняною правозастосовною практикою. Відмінність сукупності злочинів від конкуренції норм у кримінальному праві. Види сукупності злочинів. Особливості кваліфікації сукупності злочинів. Повторність злочинів. Поняття та ознаки повторності злочинів за КК України. Відмінність повторності злочинів від продовжуваного злочину. Види повторності злочинів. Юридичне значення повторності злочинів. Особливості кваліфікації повторності злочинів. Рецидив злочинів. Поняття та ознаки рецидиву злочинів за КК України. Співвідношення рецидиву і повторності злочинів. Основні різновиди рецидиву злочинів. Юридичне значення рецидиву злочинів. Особливості кваліфікації рецидиву злочинів.

Тема 13. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Поняття обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Систематизація (класифікація) обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, в теорії кримінального права. Характеристика окремих обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, передбачених КК України. Необхідна оборона. Уявна оборона. Затримання особи, що вчинила злочин. Крайня необхідність. Фізичний або психічний

примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння, пов'язане з ризиком. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Тема 14. Кримінальна відповідальність: загальні питання.

Поняття кримінальної відповідальності. Види кримінальної відповідальності в теорії кримінального права. Підстава (підстави) ретроспективної кримінальної відповідальності в юридичній системі України. Форми ретроспективної кримінальної відповідальності. Особливості регламентації окремих форм ретроспективної кримінальної відповідальності в кримінальному праві України.

Тема 15. Заходи кримінально-правового характеру: загальні положення.

Поняття заходів кримінально-правового характеру. Систематизація заходів кримінально-правового характеру в теорії кримінального права. Особливості регламентації заходів кримінально-правового характеру у КК України. Заходи кримінально-правового характеру в межах кримінальної відповідальності особи. Заходи кримінально-правового характеру поза межами кримінальної відповідальності особи. Заходи кримінально-правового характеру, які можуть поєднуватись із кримінальною відповідальністю особи або застосовуватись самостійно.

Тема 16. Звільнення від кримінальної відповідальності.

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Відмінність звільнення від кримінальної відповідальності від її виключення. Особливості регламентації звільнення від кримінальної відповідальності в кримінальному праві України. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності за діяння, що містять ознаки корупційних злочинів. Систематизація (класифікація) окремих різновидів звільнення від кримінальної відповідальності в теорії кримінального права. Характеристика окремих різновидів звільнення від кримінальної відповідальності, передбачених КК України. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Тема 17. Покарання та його види.

Поняття та ознаки покарання за КК України. Мета (цілі) покарання за КК України. Співвідношення покарання та інших заходів кримінального права. Система видів покарань. Основні характеристики системи видів покарань за КК України. Види покарань, передбачені КК України. Характеристика окремих видів покарань за КК України. Види та особливості покарань, які можуть призначатись неповнолітнім. Основні та додаткові покарання. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, які можуть призначатись і як основні, і як додаткові. Особливості призначення основних та додаткових покарань.

Тема 18. Призначення покарання.

Загальні засади призначення покарання. Поняття загальних засад призначення покарання. Загальні засади призначення покарання, передбачені КК України. Характеристика окремих загальних засад призначення покарання за КК України. Обставини, які пом'якшують покарання. Обставини, які обтяжують покарання. Спеціальні засади (правила) призначення покарання за КК України. Призначення покарання за незакінчений злочин та злочин, учинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Особливості призначення покарання неповнолітнім.

Тема 19. Звільнення від покарання та його відбування.

Поняття та ознаки звільнення від покарання та його відбування. Відмінність звільнення від покарання та його відбування від звільнення від кримінальної відповідальності. Різновиди звільнення від покарання та його відбування, передбачені КК України. Особливості звільнення від покарання та його відбування за корупційні злочини. Систематизація (класифікація) окремих різновидів звільнення від покарання та його відбування в теорії кримінального права. Характеристика окремих різновидів звільнення від покарання та його відбування, передбачених КК України. Звільнення від покарання у зв'язку зі втратою особою суспільної небезпечності. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою. Звільнення від відбування покарання на підставі закону про амністію. Звільнення від відбування покарання на підставі указу про помилування. Особливості звільнення від покарання та його відбування, передбачені КК України щодо неповнолітніх.

Тема 20. Обмежувальні заходи.

Поняття та юридична природа обмежувальних заходів у кримінальному праві. Умови та підстави застосування обмежувальних заходів за КК України. Види обмежувальних заходів, передбачені КК України. Строки застосування обмежувальних заходів, передбачені КК України.

Тема 21. Судимість.

Поняття та ознаки судимості. Поняття та ознаки судимості. Загально-правові та кримінально-правові наслідки судимості в правовій системі України. Особи, які відповідно до КК України визнаються такими, що не мають судимості. Погашення судимості за КК України. Зняття судимості за КК України. Особливості погашення та зняття судимості, передбачені КК України щодо неповнолітніх

Тема 22. Примусові заходи медичного характеру, примусове лікування, примусові заходи виховного характеру.

Примусові заходи медичного характеру за КК України. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування за КК України. Поняття примусового лікування. Підстави та умови застосування примусового лікування. Відмінність примусового лікування від примусових заходів медичного характеру. Примусові заходи виховного характеру за КК України. Умови та підстави застосування примусових заходів виховного характеру до особи, що вчинила злочин. Умови застосування примусових заходів виховного характеру до особи, що не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Види примусових заходів виховного характеру.

Тема 23. Спеціальна конфіскація.

Поняття та юридична природа спеціальної конфіскації як окремого заходу в кримінальному праві. Відмінність спеціальної конфіскації від конфіскації майна як виду покарання. Підстави застосування спеціальної конфіскації за КК України. Майно, яке відповідно до КК України підлягає спеціальній конфіскації. Заходи кримінального права щодо юридичних осіб. Поняття та юридична природа заходів щодо юридичних осіб у кримінальному праві. Особливості заходів щодо юридичних осіб у кримінальному праві України. Підстави застосування до юридичних осіб заходів за КК України. Юридичні особи, до яких відповідно до КК України застосовуються заходи кримінального права. Звільнення юридичної особи від застосування заходів за КК України. Види заходів, які застосовуються до юридичних осіб. Особливості застосування заходів до юридичних осіб, передбачені КК України.

Тема 24. Основні різновиди норм та наскрізні юридичні поняття (юридичні конструкції) Особливої частини КК України.

Основні різновиди норм Особливої частини КК України. Норми, що визначають ознаки певних видів злочинів та (або) окремих їх різновидів, та особливості їх змісту. Норми, що визначають межі караності за певні види злочинів та (або) окремі їх різновиди, та особливості їх змісту. Норми, що передбачають звільнення від кримінальної відповідальності за злочини певних видів (окремих їх різновидів), та особливості їх змісту. Норми, що визначають зміст окремих ознак певних видів злочинів або окремих їх різновидів. Наскрізні юридичні поняття (юридичні конструкції) Особливої частини КК: близькі родичі, близькі особи, члени сім'ї; малолітній, неповнолітній, дитина; насильство; насильство, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я особи; насильство, яке є небезпечним для життя чи здоров'я особи; втручання; перешкоджання; знищення; пошкодження; примушування; погроза; тяжкі наслідки; загибель людей. Особливості змісту наведених юридичних понять (юридичних конструкцій) в окремих статтях Особливої частини КК України.

Тема 25. Злочини проти основ національної безпеки України.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: окремі різновиди злочину, особливості їх окремих форм. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Державна зрада: загальні ознаки складу злочину, особливості окремих форм. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія: загальні ознаки складу злочину, особливості окремих форм.

Особливості спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за окремі види злочинів проти основ національної безпеки України.

Тема 26. Злочини проти особи.

Злочини проти життя особи. Поняття та види вбивства за КК України. Кваліфіковані види умисного вбивства: зміст окремих обтяжуючих обставин, особливості кваліфікації. Привілейовані види умисного вбивства: особливості складів злочинів. Вбивство через необережність: особливості складів злочину, співвідношення з кримінальними правопорушеннями, склади яких передбачають загибель людини (людей). Доведення до самогубства: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Злочини проти здоров'я особи. Поняття і види тілесних ушкоджень. Умисне тяжке тілесне ушкодження:

особливості складів злочину, кваліфікація у разі поєднання з вчиненням інших злочинів. Розлад здоров'я як ознака окремих видів тілесних ушкоджень. Втрата працездатності як ознака окремих видів тілесних ушкоджень. Співвідношення катування, умисного заподіяння тілесних ушкоджень та нанесення побоїв. Домашнє насильство: особливості об'єкта та об'єктивної сторони, співвідношення з іншими кримінальними правопорушеннями проти здоров'я особи. Розмежування складів злочинів - залишення в небезпеці та ненадання

допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Захоплення заручників: особливості складів злочину, співвідношення з незаконним позбавленням волі або викраденням людини. Торгівля людьми: особливості змісту окремих ознак складів злочину. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Згвалтування: специфічні ознаки основного і кваліфікованих складів злочину. Сексуальне насильство: особливості основного складу злочину, співвідношення з іншими видами злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Примушування до вступу в статевий зв'язок: особливості об'єктивної сторони основного і кваліфікованих складів злочину.

Тема 27. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина.

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача: окремі різновиди злочину, особливості їх об'єктивних та суб'єктивних ознак. Порушення таємниці голосування: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, співвідношення з іншими видами злочинів. Порушення недоторканності житла: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Грубе порушення законодавства про працю: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Порушення авторського права й суміжних прав: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину.

Тема 28. Злочини проти власності.

Корисливі посягання на власність. Загальні ознаки злочинів, пов'язаних з незаконним оборотом чужого майна на користь винуватої особи чи третіх осіб ("розкрадання"). Момент визнання злочину закінченим у складах окремих корисливих посягань на власність. Крадіжка: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Грабіж: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Розбій: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Вимагання: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Розмежування розбою, насильницького грабежу та вимагання. Шахрайство: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Привласнення, розтрата та заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Кількісні характеристики в складах корисливих посягань на власність. Кваліфікуючі ознаки "повторно", "проникнення в житло, інше приміщення чи сховище": особливості кримінально-правового змісту у складах окремих корисливих посягань на власність. Особливості кваліфікації розбою і вимагання при конкуренції кримінально-правових норм та за сукупністю з іншими злочинами. Некорисливі посягання на власність. Умисне знищення або пошкодження чужого майна: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину.

Тема 29. Злочини у сфері господарської діяльності.

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підірваних грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Контрабанда: об'єктивні та

суб'єктивні ознаки складів злочину, співвідношення з іншими видами злочинів. Протидія законній господарській діяльності: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, відмежування від вимагання та примушування до виконання (невиконання) цивільно-правових зобов'язань. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, співвідношення з іншими видами злочинів. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів): об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, відмежування від суміжних злочинів; особливості спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності. Шахрайство з фінансовими ресурсами: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, співвідношення з іншими видами злочинів. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, співвідношення з розголошенням комерційної або банківської таємниці".

Тема 30. Злочини проти громадської безпеки.

Створення злочинної організації: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, особливості спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності. Бандитизм: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину. Особливості кваліфікації злочинів, вчинених у складі банди чи злочинної організації. Злочини терористичної спрямованості: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів, особливості спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину, особливості спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності. Злочини, пов'язані з порушенням встановленого порядку обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину.

Тема 31. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Діяння у складах злочинів проти безпеки руху та експлуатації автомобільного транспорту. Наслідки у складах злочинів проти безпеки руху та експлуатації автомобільного транспорту. Суб'єкти у складах злочинів проти безпеки руху та експлуатації автомобільного транспорту.

Тема 32. Злочини проти громадського порядку та моральності.

Масові заворушення: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Хуліганство: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Відмінність хуліганства, вчиненого групою осіб, від групового порушення громадського порядку. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину.

Тема 33. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення.

Поняття наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, їх місце у складах відповідних злочинів. Діяння у складах злочинів, предметом яких є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори.

Тема 34. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Погроза або насильство щодо особи, члена її сім'ї або близького родича у зв'язку зі здійсненням цією особою державної, громадської, службової чи професійної діяльності: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Підроблення документів,

печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів.

Тема 35. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Предмет службового підроблення. Поняття неправомірної вигоди у складах злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Суб'єкт злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Тема 36. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Порушення законів та звичаїв війни: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину. Геноцид: об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочину.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ємельянов В.П. Кримінальне право. Загальна частина: Науково-практичний посібник / В.П. Ємельянов. – Харків : «Право». -2018 – 142 с.
2. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації. 2-ге видання. – К.: Юрінком. 2009. – 384 с.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-е вид., перероб. та доп.) / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. – К.: Дакор, 2008. – 1428 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального Кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І. – К.: Канон, А.С.К., 2006. – 1104 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - К.: Атіка, 2005.-1064 с.
6. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / В.В. Сухонос . – Суми: -2015. – 421 с.
7. Пинаев А.А. Уголовное право Украины. Общая часть [Текст]: учебн. / А.А. Пинаев. – Харьков: «Харьков юридический», 2005. – 664 с.
8. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. — К.: НУВС 2004. – 640 с.

Додаткова

1. Андрусів Г.В., Бантишев О.Ф. Відповідальність за злочини проти держави. – К.: Редакційно-видавничий центр «Київський університет», -1997.
2. Андрушко П.П. Загальна характеристика злочинів у сфері службової діяльності // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2005. – № 9. – С.28-87.
3. Андрушко П.П. Кримінально-правова характеристика окремих злочинів у сфері службової діяльності // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2005. – № 10. – Київ:ТОВ «Український інформаційно-правовий центр». – С.31-78.
4. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. К.: Атіка, 2004. - 296 с.
5. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Монографія. – К.: Атіка, 2004.
6. Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. - К: Вид. КДУ, 1964. - 189 с.
7. Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сп'яніння. — К: Атіка, 2005. — 160 с.
8. Грищук В. К. Проблеми кодифікації кримінального законодавства України. — Львів: Львівськ. ун-т, 1993. — 137 с.
9. Гуторова Н. А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины: Учеб. пособие. — Х.: Рубикон, 1997. — 102 с.

10. Гуторова Н. А. Уголовное право Украины: Особенная часть: Конспект лекций. – Харьков, 2003.
11. Гуторова Н.О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України. – Харків, 2001.
12. Дзундза В.В. Відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антисуспільну діяльність згідно з новим КК України // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2003. – № 22. – С.36-38.
13. Диденко В. П. Правомерность причинения вреда преступнику при задержании: Учеб. пособие. - К: НИ и РИО ВШ МВД СССР, 1984. - 72 с.
14. Діордіца І. Поняття злочину проти основ національної безпеки України // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 8. – С.145-147.
15. Дрьомов С. Кримінально-правова характеристика перехоплення комп'ютерної інформації як форми об'єктивної сторони злочину передбаченого ст. 362 КК України // Юридичний журнал. – 2006. – № 6. – С.54-56.
16. Дудоров О. Порнографія і кримінальний закон: питання кваліфікації, проблеми вдосконалення законодавства // ЮВУ. – 2000. – 7—13 грудня.
17. Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності кримінально-правова характеристика. – К., 2003.
18. Дудоров О.О. Кримінально-правова характеристика фіктивного підприємництва як злочинного посягання на систему оподаткування // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2005. - № 4. – Київ: ТОВ «Український інформаційно-правовий центр». – С.43-91.
19. Дячкін О.П. Встановлення об'єктивної сторони злочинів за статтею 188 КК України та інших злочинів проти власності // Право і безпека. – Т.1. 2002. - №4. – с.59-63.
20. Дячук С. І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства). — К: Атіка, 2001. — 176 с.
21. Ємельянов В.П. Кваліфікація злочинів проти власності: Навч. Посібник / Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. – Х.: Рубікон, 1996.
22. Жевлаков Э. Ответственность за незаконный посев и выращивание наркотикосодержащих культур // Соц. законность. – 1985. – № 9. – С. 45–47.
23. Житний О.О. Юридична природа звільнення від кримінальної відповідальності: деякі вади термінології // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – 2001. – №14. – С. 27-32.
24. Кваша О. О. Організація злочину. Кримінально-правове та кримінологічне дослідження. — К: ІДПНАН України, 2003. — 216 с.
25. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів. Навчальний посібник. Видання 2-ге. – К.:Атіка, 2002.
26. Ломако В. А. Осудність та неосудність за кримінальним правом України: Конспект лекції. — Х.: УкрЮА, 1993. — 23 с.
27. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів. — К: Атіка, 2004. - 188 с.
28. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення (ст. 176⁴ КК України) // ВВСУ. – 2000. – № 6. – С. 32—37.
29. Музика А.А., Лашук Є.В. Розголошення державної таємниці // Юридична енциклопедія: в 6 т. – К.: «Укр. енцикл.», 2003. – Т. 5: П–С. – С. 344-345.
30. Навроцький В. О. Наступність кримінального законодавства України (порівняльний аналіз КК України 1960 р. та 2001 р.). – К.: Атіка, 2001.
31. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації. — К: Атіка, 1999. — 464 с.
32. Наклович М. Л. Кримінально-правова боротьба з хуліганством. – Львів, 1974.
33. Налуцишин В. Проблема відмежування хуліганства від суміжних злочинів // Вісник прокуратури. – 2006. – № 5. – С.46-53.
34. Омеляненко Г. Питання застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх осіб. // Юридичний вісник України. – 1997. – № 22. – с. 27-29.
35. Панов М. І., Тихий В. П. Поняття злочину // Вісник Конституційного Суду України. — 2004. — № 1.
36. Поліщук Г. Кримінально-правова характеристика злочинів проти довкілля // Право України. – 2003. - №3. – С.80-84.
37. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України. — Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. — 240 с.

38. Свірін М.О. Кримінально-правова характеристика незаконного заволодіння транспортним засобом // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2005. – №6. – С.173-182.
39. Семикін М.В. Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження: Монографія. – Х.:Нац. ун-т внутр. справ, 2003. – 146 с.
40. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. — К: Юрисконсульт, 2006. — 1048 с.
41. Швець Ю.С. Проблеми кваліфікації умисних вбивств, поєднаних із зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом // Держава і право. – 2006. - № 32. – С.433-439.

2. ЗМІСТ КОМПЛЕКСНИХ ЗАВДАНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Основним засобом діагностики рівня підготовки бакалаврів з права є комплексні завдання, які включають в себе базові питання з дисциплін комплексного екзамену.

Система комплексних завдань визначається кафедрами факультету та затверджується у встановленому порядку на їх засіданнях. Завдання має забезпечити пропорційне представництво всіх визначених до державної атестації дисциплін та різноманітних змістових модулів з цих дисциплін.

До тестової системи включається сто тестових завдань, які об'єднують чотири блоки завдань. Кожен блок охоплює основні питання усіх змістових модулів навчальних дисциплін в порядку їх вивчення та згрупований за принципом від простого до складного.

Відповіді на питання позначаються на електронній сторінці для відповідей. У разі помилкової відповіді студент має право внести виправлення, здійснивши відповідне позначення у місці для виправлення помилок.

Екзаменаційна комісія фіксує результати складання екзамену в екзаменаційній відомості. Оцінювання результатів складання екзамену відбувається за шкалою ЕКТС в порядку та у відповідності до критеріїв оцінювання знань, визначених Положенням про організацію освітнього процесу у Хмельницькому національному університеті, затвердженим Вченою радою ХНУ від 31.10.2019 року № 3.

